

KRITERIJUMI ZA ODMERAVANJE NAKNADE NEMATERIJALNE ŠTETE ZBOG NEOSNOVANOG LIŠENJA SLOBODE

Sažetak: U radu se analiziraju najvažniji kriterijumi za odmeravanje naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode. Primerima iz sudske prakse autor pokazuje da se sve okolnosti mogu grupisati u one koje se tiču neosnovanog lišenja slobode (i pratećih posledica toga) i povrede časti i ugleda. Ukazuje se da na štetnu pojavu "tarifikacije" naknada prema trajanju pritvora, uz zanemarivanje ostalih kriterijuma, posebno onih koji se tiču procene težine povrede časti i ugleda. Bez takve individualizacije dosuđena naknada nematerijalne štete neće ostvariti svoju svrhu.

Ključne reči: naknada štete, neosnovano lišenje slobode, sloboda kretanja, ljudska prava.

Uvod

Pravo na naknadu štete zbog neosnovane osude ili neosnovanog lišenja slobode je lično pravo, ustanovljeno u korist lica koje je pretrpelo štetu takvom osudom ili lišenjem slobode. Uslovi za sticanje prava na naknadu štete regulisani su kaznenim zakonodavstvom, dok su sva pitanja o šteti i naknadi štete predviđena opštim pravilima Zakona o obligacionim odnosima¹. U tom smislu su značajne odredbe čl. 155 i čl. 199 do 204. Nematerijalna šteta koju pretrpi lice neosnovano lišeno slobode ili osuđeno može biti neuporedivo veća od materijalne, pri čemu je mnogo teže opredeliti pravični iznos novčane naknade. Zbog toga što slučajevi neosnovanog lišenja slobode prevladavaju u sudskoj praksi u odnosu na broj neosnovanih osuda, rad se tematski ograničava na zahteve za naknadu nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode, premda se slični kriterijumi koriste i kod naknada koje se dosuđuju zbog neosnovane osude.

Odredbom člana 200. st. 1 Zakona o obligacionim odnosima propisano je, između ostalog, da za povredu časti, ugleda, slobode i prava ličnosti, nezavisno od naknade materijalne štete, sud dosuđuje pravičnu naknadu štete ako nađe da to opravdavaju okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje. U st. 2 istog člana predviđeno je da prilikom odlučivanja o nematerijalnoj šteti i visini naknade sud mora voditi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome ta naknada služi, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom ili društvenom svrhom.

---

* Prof. dr Nataša Mrvić Petrović, naučni savetnik Instituta za uporedno pravo u Beogradu.

¹ "Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, "Službeni list SRJ", br. 31/93.

S obzirom na to da tužioci pretežno traže naknadu nematerijalne štete, a da se, i kada zahtevaju naknadu materijalne štete, teško dokazuju zahtevi koji se odnose na izgublenu zaradu, u praksi se kao najvažnije pitanje nameće na koji će način sud pravično odmeriti novčanu naknadu nematerijalne štete. Pri tome treba imati na umu da se ovom naknadom ne može ostvariti funkcija reparacije, nego tek pružiti simbolična zadovoljština za pretrpljene duševne bolove i patnje, kao i zbog povrede ugleda i časti. Odmeravajući naknadu štete prema okolnostima svakog slučaja ponaosob, sudija je istovremeno u prilici da je određuje po slobodnoj oceni. To ne znači da ocena sme da bude arbitrerana, nego se sudija mora rukovoditi određenim kriterijumima. Na primerima iz sudske prakse se u ovom radu ukazuje na to koji su najvažniji objektivni i subjektivni kriterijumi koji utiču na visinu pravične naknade, što je utoliko važnije jer se prema stavu prihvaćenom u sudskoj praksi od 1986. naknada nematerijalne štete zbog neosnovane osude ili neosnovanog lišenja slobode dosuđuje u jednom iznosu koji obuhvata sve štete po ličnost proistekle iz okolnosti neosnovanih lišenja slobode ili osude².

Prioritet kriterijuma za odmeravanje naknade

U dosadašnjoj literaturi se najvažniji kriterijumi za odmeravanje naknade nematerijalne štete razmatraju tako što se nabrajaju i opisuju³. Takav postupak omogućava da se ukaže na svaku pojedinu okolnost koja bi u datom slučaju mogla da bude od značaja za odmeravanje visine naknade. Primenjujući isti deskriptivni metod, nastojala sam da ovom prilikom istaknem prioritetne kriterijume za odmeravanje nematerijalne štete. Prvi razlog je što se u praksi još uvek dešava da sudovi greše ne dosuđujući naknadu zbog neosnovanog lišenja slobode u jedinstvenom vidu⁴. Uzrok tome je što postoje različiti vidovi nematerijalne štete koju trpi oštećeni u konkretnom slučaju. Zato sud mora najpre utvrditi koji su vidovi nematerijalne štete nastali u konkretnom slučaju, a potom opredeliti visinu jedinstvene pravične naknade. Pri tome se može dogoditi da jedna osoba trpi samo duševne bolove zbog toga što mu je ograničena sloboda kretanja, dok se druga suočava i sa posledicama pretrpljenog straha, psihičkog oboljenja izazvanog boravkom u zatvoru (tzv. zatvorska psihoza), povredom časti i ugleda. Zbog toga bi bilo poželjno utvrditi prioritet u kriterijumima za odmeravanje naknade štete. Čini

---

² Zaključak sa savetovanja građanski i građansko-privrednih odeljenja Saveznog suda, Vrhovnih sudova republika i Vrhovnog vojnog suda od 15. i 16. 10. 1986. godine, koji još uvek važi u sudskoj praksi.

³ Z. Petrović, "Okolnosti bitne za odmeravanje visine novčane naknade nematerijalne štete", *Izbor sudske prakse*, 2000, br. 1, str. 7-13, D. Vujaklija, *Naknada štete u slučajevima neopravdane osude ili neosnovanog lišenja slobode i društvena rehabilitacija*, Beograd, 1986, str. 169-175, M. Marković, "Naknada štete zbog neopravdane osude i neosnovanog lišenja slobode u sudskoj praksi", u: *Obavezno osiguranje, naknada štete i obezbeđenje potraživanja*, III, Budva, 2000, str. 110-119, N. Mrvić-Petrović, Z. Petrović, *Naknada štete zbog neosnovanog lišenja slobode ili neosnovane osude*, Beograd, 2008, str. 111, 194-205.

⁴ M. Marković, op. cit., str. 116.

se da se zaključak sam nameće činjenicom da se sve okolnosti koje utiču na visinu naknade u krajnjem svode na okolnosti koje se tiču ograničenja slobode, s jedne strane, i povrede časti i ugleda, sa druge strane.

Utvrđujući postojanje uslova za pojedine vidove nematerijalne štete, sudovi postupaju na neujednačene načine, počev od toga da isključivo vode računa o trajanju neosnovanog lišenja slobode, pa do naglašavanja značaja drugih okolnosti koje su uticale na intenzitet pretrpljenih duševnih bolova.

Osnovni kriterijum koji se uvažava prilikom odmeravanja naknade štete po ovom osnovu je dužina trajanja neosnovanog lišenja slobode, uz primenu orijentacionih kriterijuma nezvanično prihvaćenih u sudskoj praksi da se po jednom danu neosnovanog lišenja slobode određuje od 4000 do 5000 dinara. Osim ovog kriterijuma, teško se iz presuda mogu uočiti druge okolnosti koje je sud cenio. Pri tome se uobičajeno navodi da je sud bio mišljenja da se pravična satisfakcija za nematerijalnu štetu postiže dosuđenim iznosom, jer je tužilac proveo određeni broj dana u pritvoru a po danu mu pripada toliki iznos novčane nadoknade ili se navode zakonske odredbe po kojima je sud ovlašćen da odredi pravičnu satisfakciju i period koji je tužilac neosnova proveo u pritvoru, da bi se potom jednostavno opredelio iznos naknade⁵. Ovakav postupak bi ukazivao na svojevrsnu "tarifikaciju" naknada štete. Kako je u našem pravu, kao i u svim kontinentalnim zakonodavstvima prihvaćeno komepnazatorno načelo, pa se tako naknadnom nematerijalne štete postiže funkcija satisfakcije za pretrpljenu povredu prava ličnosti, potrebno je da se u sudskoj praksi u većoj meri insistira na individualizaciji nadoknada u skladu sa okolnostima svakog datog slučaja ponaosob.

To znači da trajanje protivpravnog lišenja slobode može biti uzeto kao osnovni kriterijum za odmeravanje naknade nematerijalne štete. Uobičajene okolnosti koje sud ceni jesu dužina trajanja lišenja slobode, a potom i uslovi pod kojima je izvršavano (boravak u samici, u grupnoj sobi, zajednički smeštaj sa višestrukim povratnicima, maltretiranje ili čak izloženost torturi tokom boravka u pritvoru, odvojenost od porodice ili zabrana kontakta sa porodicom i advokatom, što je moguće po posebnim odredbama koje se tiču izvršenja mere pritvora prema licima okrivljenim za učešće u organizovanim kriminalnim aktivnostima). Osim trajanja neosnovanog lišenja slobode bilo bi potrebno da sud ceni i druge okolnosti, kao što su: narušavanje zdravlja pritvorenog lica, naknadne psihičke tegobe, anksioznost ili psihičko oboljenje prouzrokovano boravkom u pritvoru, uslovi u kojima je u pritvoru boravio (broj pritvorenih, higijenski i smeštajni uslovi, starost, raniji život i zanimanje tužioca, jer boravak u zatvoru teže podnose mlađi i stariji od 60 godina i neosuđivani, a ako su bili po profesiji sudije službenici policije, zatvorske uprave i slično, onda su redovno izloženi šikaniranju ostalih u grupnom smeštaju). To su sve okolnosti koje i te kako utiču na intenzitet pretrpljenih duševnih bolova tužioca, pa time i na visinu naknade koju bi mu trebalo dosuditi. Okolnosti koje se tiču uslova u pritvoru sud po pravilu utvrđuje na osnovu iskaza tužioca datog u po-

---

⁵ N. Mrvić- Petrović, Z. Petrović, op. cit., str. 226-229.

stupku (uključujući tu i podatke o lošem zdravstvenom stanju koje je posledica uslova u kojima je boravio tokom lišenja slobode, o izloženosti torturi i slično). Međutim, neke činjenice su notorne, a tiču se dugoročnog značajnog uvećanja zatvorske populacije u Srbiji (pri čemu pritvorena lica čine oko 1/3 populacije koja je krajem 2012. premašila 10000, uprkos amnestiji), što čini da su nepovoljne posledice prenaseljenosti zatvorskih ustanova još izraženije, čemu dodatno doprinose loši smeštajni uslovi u starim objektima okružnih zatvora u kojima se izvršava mera pritvora (kako je to ocenjeno u izveštajima Evropske komisije za sprečavanje torture i po izveštaju republičkog Zaštitnika građana za 2012. godinu)⁶. Zato nije neobično da se u presudi navede da je sud imao u vidu i "opšte poznati režim života i životne uslove u pritvoru"⁷.

Zbog toga što se duševni bolovi javljaju i zbog povrede časti i ugleda uzrokovane neosnovanim lišenjem slobode, redovno se uzima u obzir težina krivičnog dela koje se stavlja optužbom na teret tužiocu, naročito ako se radi o onim krivičnim delima zbog kojih se neizostavno javlja negativna reakcija javnosti (krivična dela u vezi sa elementom organizovanog kriminaliteta, nasilja, silovanja ili povrede polne slobode dece i slično). Način medijskog izveštavanja o celom slučaju takođe je važan prilikom procene naknade štete, zato što utiče na intenzitet pretrpljenih duševnih bolova. Sud ceni i promenjeni odnos najbližih srodnika prema tužiocu zbog neosnovanog lišenja slobode (na primer, da je došlo do razvoda braka ili su se najbliži srodnici odrekli tužioca), promene odnosa sredine prema njemu, patnje članova porodice zato što su ih ismevali ili maltretirali zbog toga što im je srodnik pritvoren pod optužbom da je izvršio krivično delo, druge teškoće u porodici (bolest ili smrt članova porodice i slično), promenu mesta rada ili boravka zbog netrpeljivosti okoline izazvane lišenjem slobode. Duševni bolovi su utoliko intenzivniji, ukoliko se radi o osobi koja ranije nije bila osuđivana a optužena je za teško krivično delo.

Prilikom odmeravanja naknade, sud mora da uzme u obzir i druge subjektivne okolnosti koje se odnose na: godine tužioca, zanimanje, zaposlenost (naročito zato što je neosnovanim lišenjem slobode obično prestao dotadašnji radni odnos, a do novog zaposlenja se u krizi teško dolazi), uspešnost u obavljanju redovne radne delatnosti, bračno stanje, porodičnost.

Rezultati ranijeg istraživanja sudskih slučajeva neosnovane osude u Srbiji (Mrvić-Petrović, Petrović, 2008) pokazuju da sudovi redovno cene trajanje pritvora ili

⁶ Videti: N. Mrvić-Petrović, *Kriza zatvora*, str. 421-425, Redovni godišnji izveštaj za 2012. godinu zaštitnika građana (u delu koji se odnosi na prava lica lišenih slobode i nacionalni mehanizam za prevenciju torture, br. 22-9/13 od 15. marta 2013. (dostupno na <http://www.ombudsman.rs/index.php/.../prava-lica-lisenih-slobode>), *Godišnji izveštaj o radu Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za 2012. godinu* (dostupno na <http://www.uiks.mpravde.gov.rs/cr/articles/izvestaji-i-statistika/>, pretraženo 12. 5. 2013)..

⁷ Primer jedne presude Prvog opštinskog suda u Beogradu iz 2004. godine iz: N. Mrvić-Petrović, Z. Petrović, op. cit., str. 196.

drugog neosnovanog lišenja slobode, tako da je to ponekad i jedina okolnost koja se ističe u obrazloženju presuda, pa se zato stiče utisak o primeni tarifa pri određivanju visine pravične naknade. Ponegde su detaljno opisani uslovi u pritvoru koji su uticali na pojačane duševne bolove oštećenih. Tako se u jednoj presudi Okružnog suda u Jagodini kojim se dosuđuje naknada tužilji neosnovano optuženoj za ubistvo na mah, koja je petnaest dana provela u pritvoru, navodi: "Za vreme provedeno u pritvoru, tužilja je bila u jako teškom psihičkom i fizičkom stanju i mentalno je bila potpuno iscrpljena, obzirom da je prvih nedelju dana pritvora bila u samici u jednoj mračnoj prostoriji koja je zaudarala na smrad i memlu, a krevet je imao samo žicu, a ne i dušek, tako da nije mogla da spava, a nakon toga je prebačena u četvorokrevetnu sobu koja je imala više svetla, gde su bile još tri žene iz kriminogene sredine. Najveći deo vremena provedenog u pritvoru provela je u depresiji i plačući". Slično tome, u presudi Okružnog suda u Beogradu povodom zahteva za naknadu štete tužioca koji je oslobođen optužbe da je kao pripadnik organizovane kriminalne grupe činio krivična dela iznude, a proveo je 519 dana u pritvoru ustanovljeno je da je tužilac sve vreme koje je proveo u pritvoru (osim poslednja tri meseca) boravio u prostoriji sa još dvanaest lica i u prvo vreme bio je izložen nekoj vrsti provere i prinuđen da se 6-7 puta potuče sa ostalim pritvorenicima. Zatvorski čuvari ga nisu fizički maltretirali ali su ga ponekad vređali, zahtevali da obori glavu kada mu se obraćaju, da riba zatvorski hodnik ili im sređuje sobe⁸.

Kada se radi o slučajevima o kojima je izveštavano u sredstvima javnog informisanja, kao i o dugotrajno vođenom krivičnom postupku, onda sudovi nastoje da istaknu ove okolnosti zbog kojih su tužioci trpeli intenzivnije duševne bolove. Lična svojstva oštećenog su svakako od značaja za odmeravanje visine naknade štete, pri čemu se posebno ceni ugled u sredini gde živi i radi, a naročito ako oštećeni nije bio osuđivan, nego je sve dok nije bio neosnovano lišen slobode časno obavljao svoj posao. I u ovim slučajevima veoma je važna vrsta krivičnog dela koja se optužbom stavljala na teret tužiocu, kao i senzacionalističko izveštavanje u medijima, usled čega su štetne posledice uvećane. Pri tome se obično ceni da je tužilac bio direktor preduzeća ili priznati stručnjak u svojoj profesiji (u zemlji ili inostranstvu), da je trpeo zbog gubitka prijatelja, da nije smeo da uđe u kolektiv u kome je bio rukovodilac i slično. U jednom slučaju u kome se radi o neosnovanom lišenju slobode povodom optužbe za ubistvo, sud je cenio i to da su peticiju u prilog tadašnjem okrivljenom potpisali građani, dok mediji nikada nisu demantovali netačnu vest o uzroku događaja koji su objavili. U drugom primeru, gde je lekar specijalista ginekologije i akušerstva bio optužen za primanje mita da bi pacijentkinji omogućio protivpravno usvajanje deteta, sud je, osim dužine trajanja pritvora, ima u vidu težinu povrede ugleda i časti, medijsku praćenost događaja i težinu krivičnog dela koje mu je bilo stavljeno na teret. U trećem slučaju, tužilac je bio optužen za krivično delo silovanja, pa je sud, između ostalog cenio, zgražanje sredine i netrpeljivost koja se javila prema njemu, činjenicu da je krivični postupak prema njemu

---

⁸ N. Mrvić-Petrović, Z. Petrović, op. cit, str. 201-202.

dugo trajao i da je obustavljen zbog nedostatka dokaza⁹. Slični primeri postoje i kod drugih slučajeva u kojima su tužioci bili optuženi za različita krivična dela učinjena u službi (zloupotreba službenog položaja, primanje mita, pronevera, falsifikovanje službene isprave, krivično delo u vezi zdravstvene neispravnosti hrane, a tužilac je radio kao fito-sanitarni inspektor i slično).

Kod povrede časti i ugleda veoma je značajan tužiočev raniji život (i u okviru toga ranija osuđivanost). Takva okolnost redovno utiče na manji iznos naknade, jer se da osoba koja je ranije bila osuđivana za krivična dela trpi manje duševne bolove zbog neosnovanog lišenja slobode¹⁰. Ponekad je prilikom odmeravanja naknade sud cenio da postoji doprinos tužioca nastanku štete zato što se je pritvor bio određen zbog opasnosti od bekstva, jer se nije odazivao na pozive suda. S tim u vezi treba napomenuti da se u sudskoj praksi kod neosnovanih lišenja slobode uočava da su postojali česti slučajevi u kojima je pritvor bio određen zbog opasnosti od bekstva, jer okrivljeni nije bio dostupan na adresi na kojoj je bio zvanično prijavljen, iako nije bilo drugih okolnosti koje bi ukazivale na to da menjanjem boravišta nastoji da izbegne prisustvo krivičnom postupku.

Postoji neujednačeni stav u sudskoj praksi u pogledu potrebe "uračunavanja" naknade štete zbog povrede časti i ugleda u naknadu nematerijalne štete zbog neosnovane osude. Vodeći računa o tome da je kod naknade štete zbog neosnovanog lišenja slobode tužena država, ponekad se tužilac upućuje da traži naknadu štete zbog povrede časti i ugleda netačnim medijskim izveštavanjima u skladu sa zakonodavstvom o javnom informisanju, dok se visina naknade opredeljuje prema drugim kriterijumima (dužina neosnovanog lišenja slobode, težina krivičnog dela, ranija osuđivanost i druge subjektivne okolnosti koje se tiču ličnosti tužioca¹¹). Međutim, u presudi Vrhovnog suda Srbije Rev. Br. 2194/81 tužena država je obavezana posebno da plati novčani iznos naknade zbog povrede ugleda licu neosnovano lišenom slobode. Pri tome je sud stao na stanovište da naneti bolove zbog povrede slobode kretanja i povrede ugleda predstavljaju različite vidove nematerijalne štete, s obzirom da se radi o povredama različitih prava čoveka. U obrazloženju te presude navodi se da je u sredstvima javnog informisanja bilo objavljeno da je tužilac lišen slobode i da je krivični postupak pokrenut prema njemu, čime je narušen ugled tužioca, ali je prilikom odmeravanja naknade uzeta u obzir okolnost što je tužilac propustio u krivičnom postupku da traži javno objavljivanje obaveštenja da je neosnovano lišen slobode¹². Imajući u vidu da se po judikaturi Evropskog suda za ljudska prava¹³ štiti sloboda medija time što se u javnom interesu dozvoljava iznošenje uvredljive informacije, kao i to da se ne može uspostaviti odgovornost

⁹ N. Mrvić-Petrović, Z. Petrović, op. cit., str. 203-204, 206.

¹⁰ Ibidem, str. 205-206.

¹¹ Ibidem.

¹² "Sudska praksa", 1984, br. 8, str. 41.

¹³ Videti: Z. Petrović, N. Mrvić-Petrović, "Kaznena naknada štete zbog povrede časti i ugleda putem medija", u zborniku radova sa XI međunarodnog savjetovanja *Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva*, Neum, 2013, str. 143-151.

novinara i uredničkog odbora štampe ili drugog medija za povrede časti i ugleda do kojih dođe prenošenjem netačne informacije koju dobiju od zvaničnih državnih organa, nije u redu da se umanjuju imovinske obaveze države za štete prouzrokovane časti, ugledu i ličnom dostojanstvu lica neosnovano lišenog slobode tako što se snižava iznos naknade i tužilac upućuje da podnese tužbeni zahtev prema novinaru ili medijima koji su preneli informaciju o pokretanju krivičnog postupka prema njemu. U drugom primeru se može polemisati sa stavom suda da se propust okrivljenog da zahteva javno objavljivanje obaveštenja da je neosnovano lišen slobode tretira kao okolnost zbog koje se snižava iznos naknadu, jer je zahtev za javno objavljivanje takvog obaveštenja nezavisan od zahteva za naknadu štete i tužilac njime po svojoj volji može disponirati, što se izričito predviđa u sadašnjem članu 592. stavu 4. Zakonika o krivičnom postupku u kome se govori o pretpostavkama za ostvarivanje prava na moralno zadovoljenje¹⁴, a bilo je sadržano i u ranijim procesnim zakonima. Ciljno tumačenje ukazuje na to da se ovim zahtevom postiže moralno zadovoljenje i u onim slučajevima u kojima je isključeno pravo na naknadu štete lica neosnovano lišenih slobode (na primer, kada su pretrpeli štetu povredom časti i ugleda zbog prema njima pokrenutog krivičnog postupka, koji je kasnije obustavljen, a nisu bili neosnovano lišeni slobode ili neosnovano osuđeni), ili čak samo u situaciji, na koju i Zakonik ukazuje, da je pravna kvalifikacija krivičnog dela promenjena u korist osuđenog.

Izvršena analiza sudske prakse ukazuje na to da će na intenzitet pretrpljenih duševnih bolova zbog neosnovanog lišenja slobode (pa i na iznos naknade) najčešće uticati sledeće okolnosti:

1. trajanje lišenja slobode i okolnosti koje su u vezi sa time, kao što su:
  - loši uslovi u pritvoru (u pogledu higijene, boravak u samici ili teškim prilikama – smeštaj sa više pritvorenika, naročito ako su kriminalci)
  - psihičke tegobe ili bolest kao posledice boravka u pritvoru, odvojenost od porodice i prijatelja (posebno ako je u tzv. posebnom pritvorskom režimu uz dodatno ograničenje kontakata),
  - pogoršanje hronične bolesti ili oboljevanje u vezi sa boravkom u zatvorskoj sredini,
  - mučenje, zlostavljanje, ponižavanje koje je tužilac trpeo boravka u zatvorskoj sredini,
  - starost (mladost), posebne zdravstvene prilike ili potrebe lica koje se nalazi u pritvoru.
2. povrede časti i ugleda, što treba procenjivati u vezi sa okolnostima kao što su:
  - priroda i težina krivičnog dela koja se tužiocu stavljala na teret, kao i dužina trajanja krivičnog postupka,
  - raniji život i (ne)osuđivanost tužioca,

---

¹⁴ "Službeni glasnik RS", 72/11, 101/11, 121/12, 32/13 i 45/13.

- odnos okoline (naročito porodice, prijatelja i kolega sa posla) prema tužiocu posle vesti o lišenju slobode ili izlaska iz pritvora,
- prestanak radnog odnosa i/ili nemogućnost da se ponovo zaposli,
- promenjen odnos tužioca prema spoljnjem svetu,
- pisanje dnevnih listova i medijsko izveštavanje o događaju, koje je uticalo na to da je kod ljudi stvorena pogrešna predstava o tužiocu,
- okolnost da štetne posledice nisu prestale ni po puštanju okrivljenog iz zatvora.

Zaključak

Visina pravične novčane naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode određuje se prema slobodnoj oceni, ali i uz pravni standard pravičnosti. Pa ipak, sudovi pribegavaju "tarifikaciji" rukovodići se, između ostalog i aktuelnom sudskom praksom, kao i društveno ekonomskim okolnostima koje utiču da su naknade za ovu vrstu štete niže nego u drugim zemljama. Zbog svega toga trebalo bi navedene kriterijume ceniti u skladu sa okolnostima slučaja, a ne mehanički, da posluže kao "kozmetički" dodatak u obrazloženju presude, u kojoj je iznos naknade već određen prema opšteprihvaćenoj "tarifi". U tom smislu naročito treba voditi računa o povredama časti i ugleda osuđenog lica i svim drugim dodatnim kriterijumima koji će omogućiti individualizaciju pravične naknade prema okolnostima konkretnog slučaja, tako da bi tužilac dobio satisfakciju.

* * *

Title: *CRITERIA COMPENSATION FOR WRONGFUL DETENTION*

Summary: *In the paper is analyzed the cases of compensation for wrongful detention in court practice in Serbia. Case-studies shows that the circumstances for measuring compensation can be grouped into two categories: first, circumstances related the wrongful detention or arrest (and associated consequences), second, circumstances associated with the intensity violation of honor and reputation illegally detained persons. It was observed that the court practice accepts "tarification" fees, which are determined by the duration of wrongful detention. Consequently, the importance of other criteria are ignores, especially the circumstances which are associated with violation honor and reputation. The author criticizes this phenomenon, because without individualization fees, the compensation will not serve the purpose of satisfaction.*

Keywords: *compensation, damage, wrongful detention, freedom, human rights.*